

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Nicolai Cavssini Trecensis E Societate Iesv, De Eloqventia
Sacra Et Hvmana**

Caussin, Nicolas

Coloniae Agrippinae, 1626

De stylo Miscellaneo, & antiquario. Capvt X.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-68724](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-68724)

perturbationem roboris, & clementiae tuae, ruptis vinculis furor emicuit: & euisceratas diurna quiete mentes occasionis pabulo subiauguit.)

Nonnulla fateor hic dulcissime reident: vt. Adhuc blanda erat imago pubescentis, nec tingens faciem lanugo vestiebat. Sed tamen quam saepe cum vino fecem bibere coguntur, qui isto genere delectantur.

Nam rupta clementiae vincula: & euisceratae quiete mentes, & occasionis pabulum, cui tandem, nisi duris auribus placere possunt?

Quis verò blanditias nominet: (Vellem ad orationis terminum victus gestorum tuorum enormitate descendere, & nouellas adores hebetatus priscoe luce transire.)

Ennodius dictionem tullij ferrum Ciceronis appellat, eundem loquacitatis infirmulac sed inmerito Sidonius.

Sed esto placuerant ista Gothico saeculo, & glacialibus (vt ipsi aiunt) sibiris; minimè enim mirandum est. Hoc magis miror, quod Ennodius Ciceroni parum aequus aurum Demosthenis, & ferrum Ciceronis appellet, & Arpinatem. (Sic enim nominat) loquacitatis Sidonius infirmulet. Ex quis stylus eo, in quem temporis iniquitate magis, quam sua voluntate deuoluti sunt, loquacior est, aut durior? Scilicet vbi Cicero habet, *Languei iuuentus*. Sidonius *rusticitas iuuenum nostrorum calcata generositas*. vtrum loquacius? Vbi Cicero *Terram, au' herbas are, ptere*. Ennodius, (Cui si votiui negentur affatus, fatiscat vt terra, cui caelo nihil liquitur, nec venas suas succo bibuli humoris infundit.) Vtrum tumidius? quam verò inflata sunt, & rudia.

Eat nunc, & cothurnatis velationibus Alexandrum inctet antiquitas, cui fama opulentiam peperit dos loquentium, vt per adiutricem facundiam videatur crescere rebus mendica laudatio si Antica breuitas, laudanda est, num vno verbo dici poterat Alexandrum sua fama minorem extitisse.

Miror quomodo se Atticos etiam penè dicere audeant, qui hanc styli rationem imitantur, modo ampullas istas obscuris aliquot, & tortis sententijs, quas vocant acumina, tamquam sesamo, & papauere aspergant. Distant certè illa ab auro Demosthenis, vt ab are Lupina.

Et tamen quantus est etiam hoc saeculo apud vernaculos scriptores huius styli pruritus? Nihil opus est in tanta scriptorum multitudine nominare quemquam, nimis occurrunt, nimis dulcibus vitijs spad imperitos, & sui similes leguntur, & placent: vti nam qui hanc

insanam dicendi licentiam sequuntur, Illustriss. Cardinalis Petronij atque integerrimi Procancellarij Verrij scripta legerent, & imitentur potius, quam suo ingenio indulgerent. Hos enim viros *veteris eloquentia normam, & paria Gallicana gloria ingenia felix egregiarum mentium partu hoc saeculum dedit*, quos mirari facilius est, quam laudare.

De stylo Miscellaneo, & antiquario.

CAPVT X.

VT vitia vitijs agglutinantur facillimè, ex eo stylo gradus saepe fit in alterum, qui vocatur miscellaneus: Nihil illo monstrosius, quippe non vno dumtaxat errore contentus omnes omnium sordes complexus est. Itaque modò inflatur supra cothurnos etiam tragicos, modò infra focum reperit, modò dulcis videtur, & hilarius effluens, modò instar torrentis ad saxa violenter alijst strepere non desinit; Hic particulas versuum concisas videas, illic gracantia creberime permixta. Hic effossa penitissima antiquitatis ruderibus vocabula, illic noua, & recentia eusa, nonnulla etiam miro schemate interpolata. Alias grauitatis personam affectat, alias lasciuia pueriliter, mox etiam succedunt frigora, ac niues: & quidquid in stylo prudentes verentur, ad summum fit.

Monstrum horrendum, informe, ingens, cui lumen ademptum.

Talis est plerumque Criticorum, non dico illorum, qui sunt melioris notae, sed leuium, & audacium stylus, de quibus dubium est tumorene magis animi laborent, an orationis: vidi syllogistam aliquem cuius nomini & fama parco, qui D. Augustinum his verbis reprehenderet.

Augustinus litterarum sacrarum proculdubio Princeps, & vexillarius, se do, pudendoque errore, misereque, & pueriliter hallucinatus est, & quod mirius, non minimum incognibili macula. Vtrum os turpius, an stylus? Esto errauerit (quod tamen rectè negari potest, & accuratus in Criticis expendi (ideo ne Diuus ab homuncione ita fuit perstringendus? Non satis fuit dictum se do, pudendoque errore addendum etiam miserique & pueriliter. En quo grauius ingenium pudore, & moderatione destitutum prorumpit audacia! En quibus sanctorum Patrum in tot gloriofis laboribus,

ver-

versata canities, vellicanda præbetur! sed ad stylum redeamus, & in eodem vitiorum, quæ descripti intueamur exempla. Augustinus literarum sacrarum, inquit, proculdubio princeps, & hoc rectè statim fecerat notem his verbis mirius & incognobili macula ex qua enim effodit maceria: addit Laminam liuidulorum lastratum ut eleganter inquit Apollinæris, cote liuoris acuminatas linguas, quæ vitia est garrire sciunt illud loqui nesciant garrire conspicio. Sic enim in eius commentario scriptum inuenio, & hoc elegantiam vocat.

Inquinatissimi styli exemplum.

Illud subinde, & idemdem Plinianum euomentes suspendio arborem eligendam, cum in Theophrastum hominè in eloquentia tantum, ut nomè diuinu inde inuenerit, scripsisse etiam Leoninum feminam constet. Exemplo pari hi blaterones subdanti supercilijs vituperones, qui quod ignorans eleuant me vellicabunt, taxabunt, & demorsicabunt, qui spreti viri in omni doctrina tanti eiusdemq; apothecis obstrigillari tantillus. Et indoctus audeat. Caterum velicatis, ut inquit Plinius, exulsioni sue hominum turbis, ad accepta redeamus. Nos enim ingeniu profitemur, nec ut Ciceronianam dictionem usurpem muginamur, atque tergiversamus, quin multa sunt quæ sicut non omnia sigillatim nouimus, ita non omnia nescire. Libet in re simili Heraclitiam uti paræmia, de qua meminit Aristoteles in decimo libro de animalibus. Eâ dixisse ferunt Heraclitum. (Sic enim in eius comèntario legitur, quamquam benignè interpreta- rum, malo errorem librariis imputare) ad os qui cum alloqui eum vellent, quod forè in casa quadam furnaria caloris gratia sedentem vidissent, accedentes temperarunt: Ingressi enim eos sidenter iussit, quoniam, inquit, na huic quidem loco Dii sunt immortales: Eoem dictorio intemporem horum libellinarum rabiosorumque rabularum diluam. Ut affirmem nostra hac non nimium nihil esse, quin saltem subsit aliquid probi, & integelli, si candidus aure, nec matutina sibi fronte venis. Abundè vitiosus est hic stylus, & ipsum penè vitium. Vis ampullas, & tumores? Cote tumoris acuminata lingua vellicans, taxans, demorsicans, & quod ex Ciceronis epistolis ysurpat muginamur. Qui venit homini in mentem, ut istud verbu conquireret omnia credo Ciceroni legens, culta, facunda, & plane aucta pretermisit: In hoc vno quod cū Attico suo familiarissimè iocatus dixit ex Lucilio, hæsit auidius, & quasi gemmâ inuenisset, statim suis cetonibus intexit. Quid aliud muscæ faciit: quæ ut ait D. Basiliius, poluissimum manus candorem celexime

Aduersus eos qui praelara quæq; pratermissentes putida seligunt.

Stylus qui...

percurtant, eoque minimè afficiuntur: At si quid forè scabiosum inuenerint, hoc delicias suas rata suauius deosculantur. Ita hic author lectissimas quasque Ciceronis dictiones preteruolat, hoc quod per iocum dixit Lucilium referens, arripit, & non muginamur, inquit, hæc profecto, si nihil aliud est, cano adia est, quæ importuna. Vis deinde Parthyis exclamat in nugis. Libicinas rabioso, que rabulas, vis puerile: Liuidulorum lastratum non nimis nihil aliquid probi, & integelli. Vis poeticum? Candidus aure, Matutina fronte. Vis frigidum? In casa furnaria Heraclitum dixit, Deos esse immortales. Igitur & in meis scriptis, quibus D. Augustinum castigo, aliquid erit probi, & integelli. Num hoc Seythica heme frigidius: quid deinde illa antiquitatum perpetua ubi nihil opus est, & affectata prurigo aliud arguit: quàm iuuenilis ingenij ostentationem? At dices hæc tantum in Criticis: imo etiam in epistolis ad amplissimos viros, in quibus verecundia, si vnquam alias, & nitor accurata dictionis requiritur. At ille (tara est huius styli, ubi prurientes animos semel occupauit) infania. (Accepi splendissime, & Ultramontane Marchio reuerendissime Protonotarie, colende Parrone, hæc qualiacunque annotamenta, quæ sub nomine tuo vti tutiora sint, & gratiora calchytypis notis dispalescere, inuulgari que curauimus, & fortassis ab hoc legentur, quoniam tui nominis venerabili, micantissimo, radioso, per ora cuncta diffusili dicata sunt: siquidem genius est operis, & perénitas cœternæ, Principi opus dicare, qui Deus terrenus est, & mortalis Iupiter, qui vno tantum minor est Ioue.) Num videtur ad Luciani Sospolim hic stylus renitendus? Sed minimè mirum est, si ita loquatur auctor, qui Lucium Apuleium florentissimi styli, nitidissimi que characterissimi scriptorem nominat. & tenebras! Deinde librum suum ita alloquitur.

Stylus epistoliaris ad compallendos amplissimos viros deterrimus.

Ad Luciani Sospolim hic stylus renitendus ut eycatur vomitorio.

Liber Hannibalis gentio suffultus, & aura, Nec unafutum Rhinocerotatimo. Inuida doctiloquo poterit magis esse Philippo, Quam fieri possit amu a posteritas.

Huic auctori, ne quod acerbis dicam, & saniores stylum, in discutiendis sanctorum scriptis, maturius iudicium, aut moderatorem verecundiam defuisse arbitror. Sed tamen hæc dicendi ratio tam infana multos oblectat. Quorsum: habet spectem aliquam eruditionis, dum diuersa antiquorum auctorum figmenta cogmentat, arripit etiam obscurissima quæ

Cur stylum niquarum loquantur nonnulli.

Stylus doctus. Et antiquarius. Sidon. ep. 7 l. 1. Idem ep. 7 l. 1.

Hoc stylo describitur villa Apollinaris li. 2. de qua in descript.

Stylus proverbialis.

Vide Terull. lib. 4 aduers.

Marc. 9. 25. aduers.

Valent. c. 3.

num. 21. ad.

Martyr. c. 3.

Valent. 16.

Polybium, lib. 16.

Hermog. de Idais, etc.

Antiquitates acuminibus mixtae. Et nescio quid floride dicitur. En-

que adagia, & tenebrosas historias, & iactantiam eruditionis prope puerilem. Hoc enim caractere potissimum dignoscitur. Multa huiusmodi sunt apud Sidonium Apollinarem. Ennodium, Apuleium, qualia sunt ista. *Hac enim fronte possemus fluminibus aquas, syluis lingua transmutare, parum est ita eloqui, quod ille vno verbo notuam Athenas.* Addit, *Hac enim temeritate Apellem peniculo, caelo Phydiam, malleo Polycletum muneremur,* & (Hi sunt quorum comparationi digitum tollent Narcissus, Asiaticus, Massi, Marcellus, Carus, Parthenius, Licinius, & Pallas. Hi sunt, qui inuidet tunicatis otia, stipendia paludatis, viatica verdarijs, mercatoribus nundinas, munuscula legatis, portoria quadruplatoribus, praedia provincialibus, stamonia municipibus, arcarijs pondera, mensuras allecctis, salaria tabularijs, dispositiones munerarijs, pratorianis sportulas.) &c.

Hoc igitur pacto, & saepissimè per hanc figuram multas antiquitates variè conquisitas, vna periodo congerunt, & conantur in singulis impicere lectorem.

Alij proverbialia, quae simplici quadam gratia venustate solent orationem, modo quali generum intermicent, non offundant omnia, in vnam veluti patinam congerunt, & sicuti apud Helladium B. santiaorum, Tertullianum, & caeteros latet quid occultatum, eruunt, distorzarumque obscuritatem texunt, veluti fasciculum. Et vnde (inquit) de Iesopi puzo sinus? *Lamia turres primum videbantur eius dicta: at postquam ad Scamma productus est, non Hieram quidem fecimils, sed statim, ac Mappa missa est, qui Scipione militarior audiebat, vilis est Ficusneus, micas inferere, & Peponem cordis loco habere. Vbi per lineam eandem diu ferram reciprocavimus, tandem ille licet Iliro fallacior, Hypobrychium irrespirabile accepit.* Haec tam diuersa, & in diuersissimis locis dicta, vno nexu vincunt, vno spiritu pronunciant, quod cum expeditissimè dicunt, mirandas apud imperitos colligunt *επισημασιας*, qui eas solent mirari impensius, quae sunt ab eorum sensu, intelligentiaque disincta.

Haec si venustulis figuris, & acuminibus, cum aliqua ridentis orationis lasciuia reperentur, tunc praegaudio sitientes auriculas abripiunt, qualis est ista Ennodij oratio. Nam praeterquam, quod antiquaria est, delicatissimum florem praefert dictionis.

Sed nec formae tuae decus inter postrema n-

merandum est, quando regij vultus purpura, ostentum dignitatis irradiat. Exhibete Seres, indumenta, precioso murice, quae fucatis, & non vno atheno bibentia nobilitatem tegmina prorogate. Discoloribus gemmis fertu textatur, & quem vehementior vipera custodit lapis adueniat. Quaecumque ornamenta mundo obsequente transfusa fuerint, decoratavenerandi genio corporis plus lucebunt. Statura est, quae resignet prolixitate regnantem. Nix genarum habet concordiam cum rubore. Vernant lumina serenitate continua: dignae manus, quae exitia rebellibus tribuant honorum vota subiectis. Nullus intempestive positum iacet. Qua quod agunt in alijs. Dominis diademata, hoc in rege meo operata est Deo fabricante natura.

Demus iterum veniam saeculo, & illi, qui ista in aestu aetatis, & Rhetoricorum qualia tunc vigeant studiorum cursu scripsit. Nulla tamen ratione hic stylus in imitationem trahendus est imperitis adolescentibus, qui in detiora crebrius abripi solent. Est enim ab eloquentia longe disinctus, & ut liberè fatear, styli morbus quidam potius, quam vlla facundiae species, aut solidum gloriae simulachrum. Et quaequam ingenio in hac dicendi pruigine imperare difficillimum est. Tamen si quis serio tot prudentissimorum hominum iudicia, qui hanc loquendi rationem condemnarunt, spectare volet, desinet in eo sibi placere, & cum ad ingenij maturitatem adoleuerit, has pueritiae phaleras irideret, nec squalentis faculi incultam barbaricam, potentissimorum ingeniorum disciplinae, vlla ratione putabit anteponebam. Erit autem adolescentibus ab his vitijs cauere facillimum. Si ipsis studiorum inijs vnum Ciceronem, & pauculos, sanosque historicos lectiter, ne nimia doctrinae, quam avidius aliquando concupiscunt ambitione, perpetuam styli iacturam faciant.

De stylo humili & rudi.

CAPVT XL

HAecenus ea styli genera persequuti sumus, quae in sensuum, verborumque tumore versantur: nunc etiam ea, quae istis exaequo sunt opposita, discutiamus. Sed antequam ad optimum dicendi characterem deueniamus, etiam nonnulla quae per defectum contingere solent vitia, sunt obiter expendenda. Occurrit primum styli humilitas, in quam pauci admodum